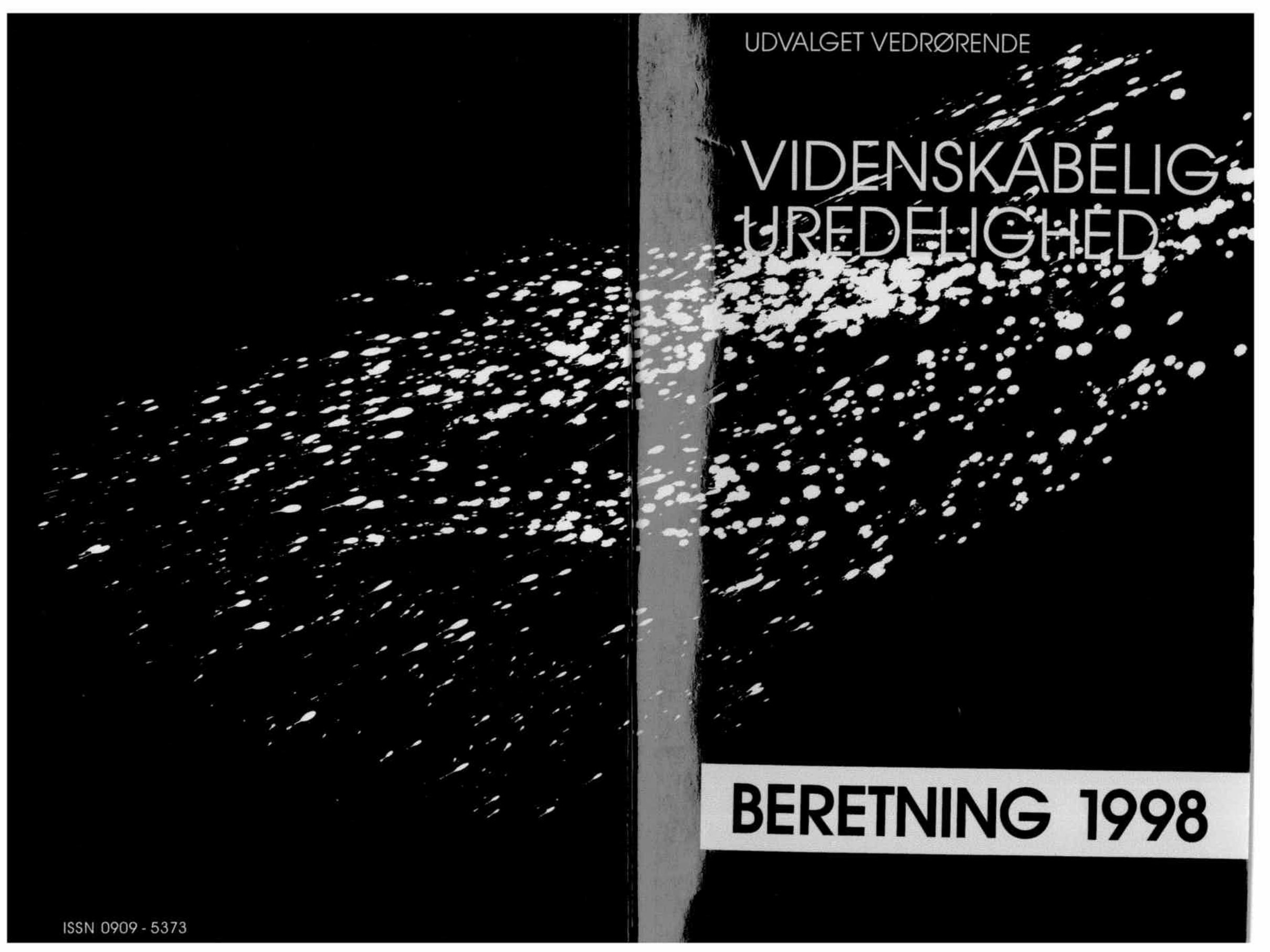

UDVALGET VEDRØRENDE

VIDENSKABELIG UREDELIGHED

BERETNING 1998

Hanne Hokkedgaard

Udvalget Vedrørende
Videnskabelig Uredelighed

Beretning 1998

Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed

Beretning 1998

København, marts 1999

© Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed
Beretning 1998
ISSN 0909-5373
Omslagslayout: Birgit Lerstrup
Sats og tilrettelæggelse: Lægeforeningens forlag
Tryk: Clemenstrykkeriet, Århus

Indholdsfortegnelse

Forord 7

1. Æres den, der æres bør – men helst for det rigtige
af *Daniel Andersen & Poul Riis* 9
2. Den internationale udvikling
af *Nils Axelsen* 13
3. Oplysende virksomhed og initiativer
af *Martin Korst* 19
4. Behandlede sager i 1998
af *Daniel Andersen* 23
5. Bilagsfortegnelse
 1. Vedtægter 41
 2. Bekendtgørelsen om UVVU 45
 3. UVVU's høringssvar vedr. bekendtgørelse 49
 4. Medlemmer af UVVU 53
 5. Medlemmer af UVVU pr. 1. januar 1999 57
 6. Medlemmer af ad hoc-udvalg 61
 7. Litteratur 63

Forord

Udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) har i 1998 holdt otte møder. I årets løb har udvalget behandlet otte sager hvoraf fem sager overførtes fra 1997; tre af disse sager behandledes efter undersøgelse i et ad hoc-udvalg; en sag blev afvist fordi den lå uden for det sundhedsvidenskabelige område og en sag blev tilbagekaldt, inden den var færdigbehandlet. Der er én sag i gang ved beretningsperiodens udløb. De behandlede sager er resumeret i kapitel 4.

Andre aktiviteter er især omtalt i kapitel 3 om oplysende virksomhed og initiativer, men også i kapitel 2 om den internationale udvikling og i andre kapitler. I den forbindelse skal nævnes at UVVU's formandskab indgik i et udvalg, som har evalueret UVVU's norske søsterorgan.

UVVU har i 1998 arbejdet med vejledninger for aftaler ved projektstart, vedrørende pligt og ret til opbevaring og brug af videnskabelige data og vedrørende forfatterskab. Udkast til disse vejledninger har været udsendt til en række sundhedsvidenskabelige institutter og forskere til høring, og er herefter publiceret i både en dansk og en engelsk udgave.

Udvalgets medlemmer har også i 1998 drevet en omfattende undervisningsvirksomhed om videnskabelig uredelighed, her og i udlandet. De har også deltaget i internationale konferencer derom.

Man har haft forbindelser til mange sider, især med Forskningsministeriet og sundhedsvidenskabelige institutter og forskere. Med Forskningsministeriet har man overvejet den fremtidige organisation på området.

Der har også været tætte forbindelser til udlandet, især gennem medlemmernes personlige kontakter. Den internationale litteratur

på området følges af såvel medlemmer som sekretariat, og udvalget fører løbende fortegnelser over den indløbende litteratur og resumerer den vigtigste del af den, dvs. især artikler i ledende sundhedsvidenskabelige tidsskrifter. Udvalgets sekretariat bistår gerne med oplysninger fra disse fortegnelser.

I den senere del af 1997 har udvalget været optaget af at forbedre en ny nordisk konference om videnskabelig uredelighed, der afholdtes 29.–30. januar 1998 i København.

I oktober 1998 har UVVU svaret på Forskningsministeriets udkast til bekendtgørelse om videnskabelig uredelighed. Svaret er bragt her som bilag 3.

Det er udvalgets opfattelse, at også denne sidste del af dets forsøgsperiode har bekræftet virksomhedens eksistensberettigelse. Det har også modtaget tilkendegivelser herom udefra. Udvalget takker for al den velvilje, det har mødt i årets løb. Dets forsøgsperiode udløb den 1. august 1996, men det har fortsat sin virksomhed i Forskningsministeriets regi til udgangen af 1998.

Hans Henrik Brydensholt

KAPITEL I

Æres den, der æres bør – men helst for det rigtige

Af Daniel Andersen & Poul Riis

Forfatterskabsproblemer har været et gennemgående tema i UVVU's årsberetninger (1–5), og med rette, fordi så mange konflikter i forskermiljøerne har deres oprindelse heri. Dette har UVVU kunnet bekræfte gennem egne erfaringer (6), og der er således ikke tale om rent teoretiske overvejelser.

En vigtig baggrund for sådanne problems opståen er det ensidige meriteringsgrundlag, der danner basis for tildeling af fondsmidler og ansættelser – i forskerstillinger og kliniske stillinger. Forfatterskabet har her været det ganske afgørende kriterium. Dette har i forbindelse med en stadig skærpet konkurrence om eksterne forskningsmidler og en tiltagende kompleksitet i forskersamarbejdet ført til en udbredt deroute af forfatterbegrebet.

Denne har manifesteret sig i fremkomst af artikler med overmåde mange medforfattere, i gaveforfatterskaber og spøgelsesforfatterskaber, i handel med forfatterskaber og i salamiteknikker. Alt sammen udtryk for en bestræbelse for at opnå medforfatterstatus – mange gange, med korte mellemrum og derfor nødvendigvis under udfoldelse af den mindst mulige kreative og arbejdsmæssige indsats.

Når der ikke findes andre muligheder for at opnå meriteringsmæssigt udbytte, bliver indsatser, som ikke altid i sig selv opfylder *Vancouver*-reglerne for forfatterskab, alligevel belønnet hermed. Det kan dreje sig om en modydelse for vejledning, og det kan dreje sig om en anerkendelse af forskningens rammebetingelser såsom et godt forskermiljø, egnede arbejdsforhold og tilvejebringelse af økonomiske ressourcer.

Såfremt man vil bringe forfatterbegrebet tilbage til en status, som

rummer garanti for et substantielt indhold ud over det selvvalgt minimale, må det sikres, at indsatser af anden art også kan blive belønnet, men på en anden måde.

Der peges sommetider på, at forfatterskabet har en lang tradition som det dominerende meriteringsgrundlag, og at der ikke ønskes ændringer heri. Dermed udvises manglende forståelse for, at det netop er den grundfæstede tillid til forfattertraditionens soliditet, som har gjort det opportunt at udnytte den så hensynsløst, som det i tiltagende grad er tilfældet. En opportunist, som truer med at underminere netop den tillid, som forfatterskabets meriteringsstatus så helt og fuldt beror på, og som vil ramme dem, der respekterer dets oprindelige kvaliteter.

En genoprettelse af forfatterbegrebets traditionelle indhold forudsætter ændringer:

1. Først og fremmest i forskernes holdning, således at det bliver anset for god praksis **kun** at medtage i forfatterrækken **de deltagere, som har udført en substantiel, kreativ og arbejdsmæssig indsats**;
2. **der må åbnes for andre meriteringskriterier end forfatterskabet**; og
3. der må skabes en sådan **respekt om den forfatterskabsberettigende indsats**, at det bliver anset for god skik, at den beskrives ens i de forskellige ansøgningsmæssige sammenhænge, hvori der kræves dokumentation for forfatterindsatser; hertil vil kræves en fast og almindeligt anvendt procedure.

Holdning til forfatterskabet og udvidelse af meriteringskriterierne

Den villighed, der længe har rådet til at sælge ud af forfatterskabets fundamentale indhold, den kreative og arbejdsmæssige indsats, er søgt modvirket bl.a. gennem Vancouver-gruppens regler for forfatterskab (7). Disse regler kan imidlertid være vanskelige at fortolke og bringe til helt konsekvent anvendelse, hvilket gruppens medlemmer selv er klar over (8). UVVU har i sine vejledninger (9) fremsat nogle uddybende bemærkninger, som skulle kunne tjene som en hjælp til en rationel udnyttelse af reglerne, således at fortolkningsproblemer ikke burde give grundlag for at opgive brugen af dem.

Vancouver-reglernes fundament er en udpræget respekt for faktisk udførte indsatser i alle faser af det forskningsarbejde, der har ført frem til publikationen. Herpå hviler deres holdningsdannende funktion.

De rummer imidlertid ikke nogen mulighed for belønning af andre indsatser, som vejledning og tilvejebringelse af nødvendige rammebetingelser. Disse søges nu af Vancouver-gruppen tilgodeset ved supplerende anvendelse af såkaldte *contributor*-beskrivelser (8). Herunder kan nævnes både de indsatser, der giver basis for medforfatterskab, og de indsatser af anden art, som har været vigtige forudsætninger for arbejdets gennemførelse.

En **vigtig holdningsændring**, som bør søges tilvejebragt blandt forskere er, at det bliver anset for god praksis, at de, som har ydet andre indsatser end de forfatterskabsberettigende, beskriver disse i *contributor*-afsnittet, men giver afkald på medforfatterskab, hvis deres forudsætninger herfor ikke til fulde er opfyldt. Ved udfærdigelse af ansøgninger kan de herefter anføre, at de har ydet rammebetingelser og overordnet vejledning eller andet i forbindelse med et antal specificerede publikationer og akademiske afhandlinger, dokumenteret ved *contributor*-beskrivelserne.

En anden lige så vigtig holdningsændring bør søges tilvejebragt hos *bedømmere af ansøgninger* om økonomiske midler og til stillinger. Hvis disse ikke er i stand til at identificere andre meritkriterier end forfatterskab, er intet vundet, og man ville ikke kunne fortænke ansøgere i fortsat at misbruge og dermed udtynde forfatterbegrebet. Der hviler derfor et ansvar på bedømmere for, at de indstiller sig på, at der findes andre belønningsværdige ydelser end forfatterindsatser. Et lignende ansvar påhviler *videnskabelige institutioner og fondsbestyrelser*, som ved fastsættelse af bestemmelser derom bør medvirke til den nævnte nuancering af meriteringsgrundlaget.

Permanens af contributor-beskrivelser

Udarbejdelse af en *contributor*-beskrivelse, omfattende både forfattere og ikke-forfattere, forudsætter en drøftelse blandt medarbejderne i et forskningsprojekt, således at alle bliver hørt, og således at alle kan tilslutte sig og kan underskrive den endelig udgave, hvor alles indsats er omtalt. Bedst vil det være, om der straks fra et

forskningsprojekts start indgås en aftale om, hvorledes man agter at gå frem (9).

Når der er opnået enighed og underskrift herpå fra alle, er der skabt det finale dokument for indsatsbeskrivelsen af den pågældende artikel. Den bør derfor opbevares i forskningsstedets arkiv, og de enkelte medarbejdere bør have en kopi, som de skal anvende, når de i fremtidige ansøgninger vil dokumentere deres indsats i det pågældende arbejde.

Derved kan det undgås, at beskrivelserne af de enkelte medarbejders indsats kan omformes under hensyntagen til fremtidige ansøgnings formål. Resultatet heraf kan blive vildledning eller i det mindste en ikke ganske retvisende vejledning for bedømmerne.

Det kan tillige undgås, at der opstår konflikter imellem forskere, som kan føle, at deres indsats nedvurderes i andre medarbejders udformninger af fremtidige beskrivelser af indsatsfordelingen. UVVU har set flere eksempler herpå, og ét af dem er gengivet som nr. 6 i denne årsberetnings kapitel om behandlede sager.

Med de omtalte begrundede holdningsændringer hos forskere og deres bedømmere, og med overkommelige formalia, kan der med betydelig sikkerhed drages omsorg for, at alle får tilgodeset deres indsats, og at hver enkelts indsats bliver bedømt og belønnet netop for det, der har karakteriseret den.

Referencer

1. Riis P. Forfatterskab og videnskabelig uredelighed. I: Beretning 1994. København: Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, 1995: 33-9.
2. Andersen D. Meritering i forskning. I: Beretning 1994. København: Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, 1995: 41-7.
3. Riis P, Andersen D. Forfatterskab og medforfatterskab. I: Beretning 1995. København: Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, 1996: 26-32.
4. Riis P. Vejlederens rettigheder og pligter. I: Beretning 1995. København: Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, 1996: 50-3.
5. Riis P, Andersen D. Videnskabeligt forfatterskab. I: Beretning, 1996: København: Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, 1997: 31-5.
6. Andersen D. Sager gennem UVVU's første fem år. I: Beretning 1997. København: Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, 1998: 9-13.
7. International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. Nord Med 1997; 112: 55-60.
8. Smith R. Authorship: time for a paradigmshift? BMJ 1997; 314: 992.
9. Vejledninger i god videnskabelig praksis. København: Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, 1998: 29-35.

Den internationale udvikling

Af Nils Axelsen

Den internationale strøm af information vedrørende videnskabelig uredelighed var stor som i de foregående beretningsår. UVVU opnår sine oplysninger fra litteraturen, ved kontakt med lignende udvalg i Skandinavien og USA, og gennem personlige kontakter i en række lande.

USA

Som omtalt i UVVU's beretning for året 1996 afsluttedes den hidtidig største og mest dramatiske sag, »Baltimore-sagen«, i 1996 med total frikendelse af den anklagede *Thereza Imanishi-Kari*. Sagen havde verseret i 10 år og er udførligt omtalt i den danske udredning der førte til oprettelsen af UVVU (1). Nobelpristageren *David Baltimore* forsvarede i hele forløbet *Thereza Imanishi-Kari*, men blev udsat for så kraftig kritik, at han måtte gå af som præsident for *Rockefeller University*. I dag er *David Baltimore* præsident for *California Institute of Technology*.

Videnskabshistorikeren *Daniel J. Kevles* har i 1998 udgivet en bog på 509 sider om denne betydningsfulde sag: »*The Baltimore Case, A Trial of Politics, Science and Character*» (2). *Kevles* har med stort overblik beskrevet hele sagen på baggrund af kritisk læsning af det meget omfattende skriftlige sagsmateriale, personlige interviews med hovedpersonerne samt en lang række andre personer, der direkte og indirekte spillede en rolle for, at sagen greb om sig i årevis. Bogen er et *sine qua non* for den, der vil forstå, hvorfor sager om videnskabelig uredelighed kan være meget komplicerede, og hvorfor forfat-

terne af den danske udredning i 1992 (1) ikke var i tvivl om, at der måtte etableres et dansk udvalg for at undgå at lignende tilstande, eller blot en svag afglans heraf, kunne opstå i Danmark. *Kevels'* bog er et originalt og monumentalt bidrag til litteraturen om videnskabelig uredelighed og de fejltagelser og overgreb, der kan begås i kampens hede, hvis der ikke eksisterer et solidt velgennemtænkt grundlag for behandling af sager på dette område. Bogen bør læses af alle, der skal deltage i udredning og bedømmelse af sådanne sager, men kan også læses som et stykke samtidshistorie, eller slet og ret fordi den er spændende og særdeles velskrevet.

Afslutningen af »Baltimore-sagen« førte til kraftig kritik af det amerikanske system til behandling af uredelighedssager og herunder uenighed om definitionen af uredelighed. Uenigheden om definitionen har nu verseret i over 2 år, men det forventes, ifølge *Science* (1. jan. 1999, s. 15), at et regeringsudvalg vil fremkomme med en løsning i foråret 1999. Den danske holdning til spørgsmålet om en mere præcis definition er, at dette næppe vil få den store betydning for håndteringen af området, sådan som erfaringerne og holdningerne er i Danmark og det øvrige Skandinavien.

Office of Research Integrity (ORI), den federale organisation der fører tilsyn i USA, har offentliggjort følgende statistik for perioden 1993–97 (3): ORI modtog ca. 1000 klager, hvoraf 187 førte til undersøgelser, og ORI afsluttede 218 undersøgelser, inklusive sager overladt fra ORI's forgænger. Af de 218 afsluttede undersøgelser var 68 forundersøgelser (*inquiries*), og 150 var egentlige undersøgelser (*investigations*). Resultatet var 76 sager (35%) hvor der blev fundet uredelighed, og 142 sager (65%) hvor der ikke blev fundet uredelighed, eller hvor egentlig undersøgelse ikke var nødvendig. De 150 egentlige undersøgelser resulterede således i 76 sager med uredelighed (51%) og 74 uden uredelighed (49%). De anklagede var primært mænd med en ph.d.- eller M.D.-grad, og de der fremførte anklagerne (*whistleblowers*) var ligeledes primært mænd med en ph.d.- eller M.D.-grad. Seniore forskere udgjorde 47% af *whistleblowers*.

De enkelte sager der i USA fører til fund af uredelighed publiceres med navns nævnelser i *ORI Newsletter*, der udkommer kvartalsvis, og kan læses på ORI's hjemmeside (<http://ori.dhhs.gov>).

ORI arbejder fortsat meget med forebyggelse af videnskabelig uredelighed og arrangerer workshops og konferencer om emnet.

Det fremgår af mange tilkendegivelser i litteraturen, at det er vigtigt, at god videnskabelig praksis er solidt forankret der, hvor forskningen foregår, dvs. i laboratorier og afdelinger.

Australien

William McBride, den australske læge, der blev verdenskendt i Thailidomidsagen og senere grebet i videnskabelig uredelighed efter en mangeårig kamp (1), fik i 1993 af *New South Wales Medical Tribunal* inddraget sin autorisation som læge, efter en undersøgelse der varede i 4 år. *McBride* har nu fået sin autorisation tilbage på den betingelse, at han arbejder under supervision, og at han ikke udfører forskning eller kirurgisk arbejde, før han har bevist sin kompetence (4).

United Kingdom

Som nævnt i de tidligere årsberetninger har *UK General Medical Council (GMC)* i mange år beskæftiget sig med videnskabelig uredelighed begået af læger og oftest anmeldt af den farmaceutiske industri i forbindelse med lægemiddelaufprøvning i almen praksis. GMC har inddraget adskillige autorisationer på denne baggrund.

COPE, *The Committee on Publication Ethics*, omtalt i UVVU's beretning for 1997, har i 1998 publiceret sin først rapport (5) inklusive de 22 sager komitéen har behandlet. COPE er tilhænger af, at der i UK oprettes en national komité, der kan udføre undersøgelser, dels fordi COPE mistænker, at mange tilfælde af videnskabelig uredelighed går upåagtet hen, og dels fordi det er begrænset, hvad redaktører af tidsskrifterne kan gøre. Samtidig har *British Medical Journal* publiceret en serie artikler, »*Dealing with research misconduct in the United Kingdom*« (6), hvor danske synspunkter er repræsenteret ved *Povl Riis*.

GMC og COPE presser således på for at få etableret et centralt nationalt udvalg, mens andre hævder, at dette vil medføre uønsket kontrol og tab af professionel selvregulering (7). Samtidig har mange institutioner i UK udarbejdet vejledninger for, hvordan problemerne skal tackles, men dette er ikke tilstrækkeligt, hævdes det bl.a. af COPE.

Nature har i en ledende artikel i oktober 1998, »*Surviving miscon-*

duct is one thing, accountability is another», gjort opmærksom på, at der i stigende grad er pres på forskerne fra to sider. På den ene side stilles der stigende krav, om at forskerne skal være i stand til at gøre rede for, hvad de laver for de offentlige midler der stilles til deres rådighed. Dette medfører et almindeligt krav om vejledninger for, hvordan god forskning udføres, god videnskabelig praksis, helt ned til den prosaiske regel om, at der skal føres ordnede notater, og at disse skal opbevares i fx 10 år. Dette har fx også betydning i tilfælde af strid om patentrettigheder. På den anden side er mistanke om videnskabelig uredelighed, selv om det er sjældent, ofte så skadelig og omkostningskrævende, at det i sig selv stiller krav om indførelse af retningslinier for god videnskabelig praksis, herunder retningslinier for håndtering af mistanke om videnskabelig uredelighed. *Nature's* ledende artikel gør opmærksom på, at hvad enten man kan lide det eller ej, og hvad enten hvad man lægger vægt på den ene eller den anden slags pres udefra, så stilles der nye krav til institutionerne om det samme, nemlig at præstere mere formaliserede retningslinier for god videnskabelig praksis, og efterlevelse af disse.

Tyskland

Max Planck Gesellschaft (MPG) og *Deutsche Forschungsgemeinschaft* (DFG) har oven på store skandaler (8) udarbejdet **glimrende oversigter over videnskabelig uredelighed og retningslinier** for, hvordan man skal håndtere fænomenet. Også i Tyskland lægges der stor vægt på god videnskabelig praksis for at forebygge videnskabelig uredelighed.

Frankrig

En mistanke om videnskabelig uredelighed i forbindelse med forskning på et **INSERM** (*Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale*) laboratorium i Rennes vakte i 1998 betydelig offentlig opmærksomhed. **Foruden en videnskabelig publikation drejede det sig om et patent ansøgt på basis af de senere publicerede resultater.** Tilsyneladende har INSERM og det franske ministerium for undervisning, forskning og teknologi foretaget en insuffICIENT undersøgelse af sagen, og laboratoriet er blevet lukket, angiveligt efter at

lederen har ønsket at fratræde af »personlig grunde«. Der er i mange kredse i Frankrig **stor utilfredshed med denne fremgangsmåde, der indebærer miskreditering af forskere og af INSERM uden fair sagsbehandling**, ligesom det i patentsagen involverede firma kritiserer ministeriets fremgangsmåde (9). På grund af patentaspekterne er sagen af det utilfredse undersøgelsesudvalg blevet overleveret til den lokale offentlige anklager, og der forventes en retssag. Frankrig er således på snart »klassisk« vis blevet taget på sengen, og INSERM er gået i gang med at udarbejde retningslinier efter model fra de lande, der har indført sådanne. Det bliver interessant at se, om også ministeriet vil reagere på denne måde.

Schweiz

Den meget store farmaceutiske virksomhed *Novartis* har taget et bemærkelsesværdigt skridt, idet firmaet har meddelt, at det har **afskediget en forsker i en forskningsafdeling i Basel begrundet med manipulation af prækliniske resultater i et cancerprojekt.** Firmaet har meddelt, at dette er den første sag af denne art siden Novartis for snart 3 år siden blev dannet ved fusion af de to store schweiziske firmaer *Ciba* og *Sandoz* (10).

Norden

Det Finske centrale udvalg har nu kendskab til flere sager i den »lettere« kategori, og udviklingen på området ligner derfor i nogen grad, den vi kender i Danmark (*M. Sarvas*, personlig meddelelse).

Der er endnu ikke tegn til at Island i større udstrækning beskæftiger sig med videnskabelig uredelighed, men sindene har i 1998 været fuldt optaget af etablering af en central sundhedsdatabase i kommercielt regi.

I Sverige har man i 1998 drøftet betimeligheden i at opretholde et centralt udvalg, idet en del institutioner og fagforeninger har været mest interesseret i, at sager om videnskabelig uredelighed afgøres lokalt. Denne diskussion kendes både fra USA og UK. UVVU er af mange grunde klart tilhænger af et centralt udvalg, ikke mindst i et lille land, hvor det ellers er svært, hvis ikke umuligt, at opsamle kvalificeret erfaring.

Konklusion

Det er tydeligt, at der internationalt fortsat er intens opmærksomhed om videnskabelig uredelighed og god videnskabelig praksis. Det grundlæggende danske synspunkt er, at det er nødvendigt at beskæftige sig med dette område, og at dette logisk bør føre til retningslinier for – og håndhævelse af god videnskabelig praksis, og på denne måde over en bred front hæve kvaliteten af forskningen. Dette synspunkt anlægges nu af flere og flere uden for Skandinavien. Frankrig har i 1998 haft en sag, der har sat fokus på, at man også i Frankrig behøver at gøre noget på dette område. I UK hævdes det fortsat fra kompetent side, at der er brug for oprettelse af et centralt nationalt udvalg, men der er i UK fortsat ikke enighed om dette. I USA afventes en politisk bestemt definition af videnskabelig uredelighed. Dette vil dog næppe få den store betydning i Europa. Den danske model, der i store træk er udbredt til Skandinavien, er i årets løb fremhævet fra international side, bl.a. i mange kommentarer og ledende artikler i de førende tidsskrifter. Det kan således konkluderes, at Danmark hævder sig godt i internationalt perspektiv på dette vanskelige område.

Referencer

1. Andersen D, Attrup L, Axelsen N & Riis P. Videnskabelig uredelighed og god videnskabelig praksis. København: Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, 1992.
2. Kevles DJ. The Baltimore Case, A trial of Politics, Science and Character. W.W. Norton & Company, New York, London, 1998.
3. ORI Newsletter, Vol. 7, No. 1, dec. 1998. Dept. Health & Human Services, Office of Research Integrity, Rockville, MD, USA.
4. Loff B & Cordner S. McBride reregistered. Lancet 1998; 352: 1690.
5. The COPE Report 1998. London: BMJ Books, BMJ Publishing Group, 1998.
6. Rennie D, Evans I, Farthing MJG, Chantler C, Chantler S & Riis P. Dealing with research misconduct in the United Kingdom. BMJ 1998; 316: 1726–33.
7. Farthing MJG. Coping with fraud. Lancet 1998; 352: 11.
8. Axelsen N & Korst M. Den internationale udvikling. In: UVVU. Beretning 1997. Forskningsministeriet 1998, Kapitel 4.
9. Butler D. Fraud squad files report to prosecutor in Inseam case. Nature 1998; 394: 308.
10. Schiermeier Q. Novartis goes public with fraud dismissal. Nature 1998; 392: 319.

KAPITEL 3

Oplysende virksomhed og initiativer

Af Martin Korst

Oplysende virksomhed

Udvalget har i også i 1998 arbejdet med 3 nye vejledninger med særligt henblik på at forebygge videnskabelig uredelighed. Det drejer sig om følgende:

- Vejledning for indgåelse af aftaler ved påbegyndelse af forskningsprojekter
- Vejledning vedrørende forfatterskab
- Vejledning vedrørende ret og pligt til opbevaring og brug af videnskabelige data

Udkastene til vejledningerne blev sendt til en række sundhedsvidenskabelige instanser og personer til høring, hvor de i altovervejende grad blev vel modtaget. Der kom dog en del ændringsforslag, hvoraf mange var gode og kunne indarbejdes. De tre vejledninger er sammen med udvalgets to første vejledninger om datadokumentation mv. og om udformning af forsøgsprotokoller mv. optrykt som bilagsbind til årsberetningen for 1997. Det er UVVU's opfattelse, at man hermed imødekommer et fra flere sider udtrykt ønske om at kunne finde vejledningerne et samlet sted.

Vejledningerne er også oversat til engelsk, først og fremmest fordi der på mange af vore laboratorier, institutter og afdelinger færdes engelsktalende forskere og hjælpepersonale. Desuden er der en efterspørgsel fra udlandets side.

Vejledningerne er tillige publiceret i *Ugeskr Læger* 1999; 161: 610–89 og i *Dan Med Bull* 1999; 46: 60–7.

Undervisning

Professor *Daniel Andersen* har skrevet en korrespondance til redaktøren af *Nature Medicine* (1), der efter anmodning fra og aftale med redaktøren af det svenske tidsskrift *Anticancer Digestion & Discussion* og med tilladelse fra *Nature Medicine* er bragt som »Invited Article« i ACDD 1998; 3: 7–8. Næstformanden har den 3. marts 1998 undervist om videnskabelig uredelighed på *Universitetshospitalernes Center for Sygepleje- og Omsorgsforskning, Rigshospitalet*. Endvidere den 2. april 1998 om samme emne på et kursus for *Læger i undervisningsstilling i anæstesiologi* ved firmaet *Pharmacia & Upjohn* i København. Den 26. maj 1998 har *Daniel Andersen* undervist om området på et kursus i klinisk beslutningsteori, *Sundhedsstyrelsens Tværfaglige Kurser*, på *Vejle Sygehus*.

Desuden har næstformanden deltaget i en række møder som underviser eller indleder. Således ved et møde den 1.–2. oktober 1998 i London som underviser ved et kursus, *Fraud and Misconduct in Clinical Research*, arrangeret af *Forum Management* og ledet af redaktør *Stephen Lock* og dr. *Frank Wells*. Kursisterne var seniorære forskningsadministratorer, medicinske chefer fra medicinindustrien, dekaner og tidsskriftsredaktører. Emnet for undervisningen var *Committees on Scientific Dishonesty*. Den 5. oktober 1998 var professor *Daniel Andersen* foredragsholder ved et møde, arrangeret af *Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd* med henblik på drøftelse af behov og muligheder for at sikre opbevaring af forskningsdata i længere tidsperioder og eventuelt under den nye enhed, *ERAS* (Enheden for Registrering og Arkivering af Sundhedsvidenskabelige data), under *Dansk Data Arkiv*. Næstformanden var foredragsholder ved konferencen *Scientific Misconduct. An International Perspective* den 16. november 1998 i *Warszawa*. Foredragets titel var: »From case management to preventive guidelines«. Endelig bør nævnes, at næstformanden den 9. oktober 1998 blev interviewet om videnskabelig uredelighed i *Danmarks Radios* program 1 i udsendelsen »Hvad er naturvidenskab?«.

Professor *Povl Riis* har indledt om eller undervist i videnskabelig uredelighed ved 2 kurser i ledelse og administration for overlæger; desuden ved fire møder med danske sygehusledere og ved 13 videnskabelige møder og kurser (bl.a. for ph.d.-studerende). Endvi-

dere ved en del lejligheder uden for landets grænser: Fire nordiske møder og kurser, og ved 12 møder og kurser uden for Norden: I Sverige, Polen, Slovenien, Brasilien og Letland, m.fl.

Overlæge *Nils Axelsen* har undervist kursister i klinisk mikrobiologi ved *Statens Serum Institut* samt undervist ved to ph.d.-kurser i klinisk interventionsforskning arrangeret af *Klinisk Forskningsenhed, Hovedstadens Sygehusfællesskab*.

Docent *Harald S. Hansen* har bl.a. i tidsskriftet *Communicatio* skrevet en oplysende artikel om videnskabelig uredelighed (2).

Professor *Mogens Kilian* har undervist om dataopbevaring og videnskabelig uredelighed den 25. marts 1998 ved *Sundhedsstyrelsens* kursus for kliniske beslutningstagere, *Amager Hospital*, og ved de obligatoriske kurser for ph.d.-studerende ved det *Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet*.

Referencer

1. Andersen D. Letter to the Editor. *Nature Medicine* 1998; 4: 3.
2. Hansen H.S. Om videnskabelig uredelighed. *Communicatio* 1998; 5: 12–3.

Behandlede sager i 1998

Af Daniel Andersen

Sager afgjort efter undersøgelse

I. Sager overført fra 1997

Sag 1

Vedrørende en polsk forskers plagiat af en artikel skrevet af danske forfattere

Denne sag er overført fra beretningen for 1997, sag nr. 5, idet den kort blev omtalt som værende under behandling. Den er en fortsættelse af sag nr. 1/95, og da dens forløb er lidt specielt, skal det omtales nærmere.

Som beskrevet i beretningen for 1995 havde danske forfattere til en artikel i *Dan Med Bull* 1989; 36: 568–70 ved en søgning i MEDLINE fundet et abstract af en artikel i et polsk tidsskrift *Przegląd Lekarski* 1992; 49: 292–3, som frembød så store ligheder med deres eget, at de henvendte sig til UVVU. Den pågældende artikel handlede om serumkoncentration af selenium hos patienter med colitis ulcerosa. Undersøgelse af sagen viste, at der var tale om et plagiat, hvilket blev erkendt og beklaget af hovedforfatteren og dennes afdelingsleder, som var medforfatter. Der blev på UVVU's foranledning bragt en »Comment« i MEDLINE, og der blev publiceret en kort meddelelse om sagen i *Dan Med Bull* 1996; 43: 367.

Denne meddelelse blev set af medlemmer af *Polish Chamber of Physicians and Dentists*, Warszawa, som har udtrykt deres beklagelse over for UVVU. Endvidere blev den set af en polskfødt, i USA arbejdende cancerforsker, som iværksatte undersøgelser af den plagierende forfatters publikationer. Han mener at have fundet 22 eksempler på plagierede artikler. Iblandt dem var endnu en artikel i

Dan Med Bull 1990; 37: 552–6, som fandtes i let ændret form i *Kardiologia Polska* 1994; 40: 444–8. Artiklen handlede om variationer i koncentrationen af østrogen i plasma hos mænd med myokardieinfarkt. Han henvendte sig til den danske førsteforfatter, som overgav sagen til UVVU.

Efter at have fremskaffet den polske artikel og fået den oversat til engelsk, kunne det konstateres, at der var tale om plagiat.

Denne konklusion blev støttet af en henvendelse til UVVU fra chefredaktøren af *Kardiologia Polska*, som uafhængigt af UVVU havde undersøgt sagen og fundet, at der var tale om plagiat, og havde publiceret en meddelelse herom i tidsskriftet.

UVVU's afgørelse konstaterede, at der forelå videnskabelig uredelighed i form af plagiat. Eftersom der fra polsk side var truffet de nødvendige foranstaltninger, ville UVVU ikke foretage sig yderligere bortset fra en meddelelse i *Dan Med Bull* 1998; 45: 323.

Kommentar

Den hovedansvarlige for plagiatene var civilingeniør med biokemi som fag. Han var, mens han udarbejdede plagiatene, professor i biokemi og *chairman* for en afdeling under det farmaceutiske fakultet i Katowice. Han er siden blevet professor ved et polyteknisk institut i Czeszochowa. Han har som medforfattere haft fremtrædende kolleger, hvoraf én har erkendt over for UVVU, at han ikke havde kendskab til artiklens indhold.

En tilfældighed førte til, at årvågne danske forskere opdagede et plagiat. UVVU's meddelelser om sagen har derefter ført til en stærk eskalering af den med endnu en dansk sag og angiveligt ca. 20 andre. Sagen har nu vakt stor opmærksomhed i den polske forskerverden, og UVVU har modtaget henvendelser bl.a. fra rektor for *Warsaw Medical Academy*, som ønsker UVVU's bistand til opbygning af et centralt udvalg som det danske, og han har indkaldt til en konference herom i november 1998 med dansk deltagelse.

Sag 2

Vedrørende publikation af resultater og konklusioner, hvorom der råder uenighed imellem de deltagende forskergrupper

Denne sag er overført fra beretningen for 1997, sag 6, hvor den blev

omtalt som igangværende. Sagen blev forberedt af et ad hoc-udvalg med deltagere fra UVVU.

Sagens parter er forskere fra en tandlægeskole (TS), fra en arbejdsmedicinsk klinik (AM) og fra en lægemiddelvirksomhed (LM). Projektet drejede sig om mulige skader som følge af påvirkninger i arbejdsmiljøet på LM. Forskergrupperne indledte et samarbejde, som har strakt sig over nogle år, og som har omfattet flere delprojekter, afsluttet med rapporter.

TS og AM havde nu på alles vegne udarbejdet et manuskript til en artikel, bestemt for et engelsksproget tidsskrift. LM fandt imidlertid, at der blev draget for vidtgående konklusioner om arbejdsmiljøets mulige skadevoldende effekt, og at disse konklusioner afveg fra dem, der tidligere var draget i rapporter over delprojekter.

TS og AM henvendte sig herefter til UVVU med anmodning om at vurdere rækkevidden af en indgået samarbejdsaftale og bedømme, om der ville være tale om videnskabelig uredelighed, såfremt resultaterne ikke blev publiceret eller såfremt én af parterne forhindrede den anden part i at publicere dem. Endvidere ønskedes det belyst, om parterne hver for sig burde søge resultaterne publiceret med hver deres fortolkninger og konklusioner.

Samarbejdsaftalen var blevet indgået ved påbegyndelsen af det sidste delprojekt, som lå til grund for den omstridte artikels indhold.

UVVU fandt, at aftalen var udtømmende for så vidt angik samarbejdets økonomiske og materielle rammer, men påpegede, at det var en mangel, at den ikke rummede en bestemmelse om, at de deltagende forskere skulle have fri adgang under hele projektforløbet til alle informationer, der var indsamlet inden for projektets rammer.

UVVU fandt det i overensstemmelse med god forskningspraksis, at det i aftalen var anført, at der burde tilstræbes konsensus i hele forskergruppen om de fagligt videnskabelige konklusioner og publikationen deraf.

Imidlertid havde UVVU bemærkninger til en bestemmelse om, at parterne i tilfælde af uenighed skulle have ret til at publicere egne videnskabelige resultater, hvorved der blev forstået resultater, hvori der ikke indgik videnskabeligt arbejde fra samarbejdspartnere.

UVVU fandt, at denne bestemmelse i det foreliggende projekt

ikke åbnede mulighed for separat publikation af nogen af parternes resultater, idet ingen af de frembragte data ville kunne anvendes i publikationsøjemed uden inddragelse af data frembragt af samarbejdspartnere. **Aftalens konfliktløsningsmodel** var således illusorisk.

LM har i korrespondancer med de øvrige parter tilkendegivet, at man ikke ville blokere for en separat publikation fra TS og AM, men man ville i så fald overveje, hvorledes man kunne få LM's synspunkter publiceret i det samme tidsskrift. UVVU fandt denne løsning uegnet, idet den ved en sådan fremgangsmåde tilvejebragte usikkerhed om arbejdets valeur måtte antages at være skadelig for alle parter.

UVVU gjorde gældende, at det må anses for vigtigt, at alene kvaliteten af et videnskabeligt arbejde er bestemmende for, om det skal publiceres, og at samarbejdsaftalens formulering ikke bør muliggøre forsinkelse eller hindring af publikation af andre grunde.

UVVU påpegede herudover med udførlig begrundelse en række punkter inden for hvilke, udvalget skønnede, at ændringer burde overvejes af forfatterne.

UVVU's konklusion var, at parterne i overensstemmelse med god videnskabelig praksis burde søge en publikation gennemført på en måde, begge parter fandt acceptabel. UVVU erklærede sig villig til at bistå ved **forhandlinger om en forligsløsning**, såfremt alle parter anmodede UVVU herom.

Efter sagens afslutning har parterne haft fornyet kontakt indbyrdes, og UVVU har haft lejlighed til at kommentere en revideret udgave af en fælles artikel. Det endelige resultat er blevet, at parterne i fællesskab og i enighed har indsendt to artikler baseret på det fælles forskningsprojekt og med hensyntagen til UVVU's bemærkninger.

Denne udgang af en konflikt, som berørte et stort og vigtigt forskningsprojekt har udvalget taget til efterretning med tilfredshed.

Kommentar

Sagen viser, hvor vigtigt det er, at der indgås velgennemtænkte **aftaler forud for igangsættelsen af større samarbejdsprojekter**. Aftalerne bør rumme realistiske konfliktløsningsforslag, og det vil ofte

være en fordel, at de rummer en passus om at søge uafhængig bistand med henblik på en opmandsfunktion i tilfælde af uenighed.

Sag 3

Vedrørende brug af upublicerede data

Sagen er overført fra beretningen for 1997, sag 7, hvor den blev omtalt som uafsluttet.

En alment praktiserende læge henvendte sig til UVVU i anledning af, at en kollega til brug for rådgivning af offentlige instanser havde anvendt konklusioner draget på basis af 12 år gamle, men hidtil upublicerede data. Rådgivningen blev ydet under overenskomstforhandlinger med et amt og under et planlægningsarbejde i Sundhedsstyrelsen vedrørende visitation af patienter mellem alment praktiserende læger og speciallæger. Klageren fandt, at rådgivningen var sket på et misvisende grundlag.

Det videnskabelige projekt drejede sig om en diagnostisk undersøgelse, som blev udført på de samme patienter, først hos alment praktiserende læge og siden hos speciallæge. Der blev derefter foretaget sammenligning af udfaldet af undersøgelsen og af de diagnostiske og behandlingsmæssige konklusioner, der blev draget på basis af den.

Projektet blev afsluttet i 1985. Den første publicerede meddelelse fremkom i 1993 i form af et abstract fra en konference. Det fremgik, at der fandtes stor overensstemmelse imellem de to lægegruppers bedømmelse af de diagnostiske undersøgelses udfald og af de konklusioner, der kunne drages af dem. Der var ingen talmæssig dokumentation.

Der er endnu ikke fremkommet nogen artikel om undersøgelsen. Et manuskript har været indsendt i 1993, men blev afvist, og en ændret udgave er stadig under forberedelse.

Den ovennævnte konklusion af undersøgelsen er blevet anvendt til rådgivning af et amt i 1987 og af Sundhedsstyrelsen i 1995.

UVVU kunne konstatere, at konklusionen af undersøgelsen var unuanceret og derved ikke ganske dækkende for de indvundne data. Det kunne også gøres gældende, at undersøgelsens design

kunne tilsløre forskelle i diagnostisk ydeevne ved forskellige manifestationer af det sygdomskompleks, der blev undersøgt.

Designet kunne imidlertid ikke karakteriseres som uegnet, og data var anvendt uden at der var foretaget ændringer eller udeladelser og under brug af alment accepterede statistiske metoder.

UVVU gjorde gældende, at det finder det væsentligt, at videnskabelige undersøgelser forelægges for faglige fora i fuldt dokumenteret form og efter peer-review, før de anvendes i andre sammenhænge, herunder i samfundsmæssige beslutningsprocesser. Derved muliggøres en faglig diskussion og kritik, som i det foreliggende tilfælde kunne have ført til en mere nuanceret og retvisende rådgivning, end der var åbnet mulighed for.

Eftersom der ikke var tale om, at det videnskabelige budskab var blevet forfalsket eller forvredet, fandt UVVU, at der ikke var tale om videnskabelig uredelighed.

Udvalget måtte imidlertid finde, at det var en klar afvigelse fra god videnskabelig praksis, at den upublicerede undersøgelse var blevet anvendt til rådgivning af offentlige instanser.

Sag 4

Vedrørende brug af andres teorier og lysbilleder uden kildeangivelse

Denne sag er overført fra beretningen for 1997, sag 9, hvor den blev omtalt som igangværende.

En dansk forsker (F) blev inviteret til at holde foredrag ved en international kongres. Der var ikke knyttet nogen betingelser til deltagelsen, og F tilmeldte sig. Ca. 1½ måned før kongressen blev det fra kongresledelsen tilkendegivet, at der ville ske båndoptagelse af alle sessioner med henblik på at sælge båndene. Disse ville også blive brugt til at udarbejde en konsensusrapport.

F ønskede ikke båndoptagelse, idet foredragets form og indhold ansås for uegnet hertil. Kongressens danske sekretær (S) ville ikke acceptere afslaget på båndoptagelsen, og resultatet blev, at F blev afskåret fra at deltage i kongressen.

Efter kongressen blev det oplyst over for F, at en kollega (K) havde holdt foredrag i F's sted og havde anvendt nogle af F's lysbilleder og omtalt en model, som var udarbejdet af F, alt sammen uden at omtale, at det var F, der havde udarbejdet modellen og lys-

billederne. S og K havde ikke i forvejen indhentet tilladelse fra F til at anvende lysbillederne.

F havde fået teknisk bistand fra S til at udfærdige lysbillederne, og S anså sig derfor som medejer af dem. S befandt sig i en vanskelig situation ved F's fravær fra kongressen og bad derfor K om at træde til. S fandt ikke, at der var tale om plagiat, idet de fra F overtagne lysbilleder ikke indeholdt originalt datamateriale.

UVVU gjorde gældende, at der ikke findes nogen almindelig regel om, at fremlæggelse af videnskabelige data indebærer tilladelse til, at arrangøren foretager båndoptagelse. I det foreliggende tilfælde var der ikke i opfordringen til F om deltagelse nævnt noget om en evt. båndoptagelse. Det senere fremsatte krav om tilladelse til båndoptagelse lå således uden for de forudsætninger, hvorunder tilmeldingen blev foretaget. UVVU fandt, at en foredragsholder under de omtalte forhold må have ret til at modsætte sig en båndoptagelse med de begrundelser, vedkommende selv anfører som væsentlige, uanset om denne bedømmelse deles af kongresledelsen.

God publikationsskik indebærer, at der henvises til den indsats, andre har gjort. Når der vises lysbilleder, som andre har lavet, bør det nævnes. Dette gælder også, selvom der er anvendt alment tilgængelige kilder, og selv om brugeren af lysbilledet kunne have lavet det samme eller noget lignende, som opfyldte samme formål. UVVU fandt, at K specielt burde have gjort opmærksom på dette i forbindelse med et billede, som viste en af F opstillet model.

At S havde stillet tekniske faciliteter til rådighed ved udfærdigelsen af lysbillederne gav efter UVVU's opfattelse ikke grundlag for, at S uden forudgående aftale med F kunne benytte billederne. Brugsret til videnskabeligt materiale er knyttet til den person, der har ydet den kreative indsats, og den kan kun overføres til andre gennem aftale mellem parterne.

Eftersom F's foredrag ikke forelå i skriftlig udformning, fandt UVVU ikke grundlag for at antage, at K skulle have plagieret F's indlæg. K burde imidlertid under foredraget og i den følgende diskussion, hvor modellen blev omtalt som K's, have klarlagt F's indsats.

UVVU konkluderede, at S ved sin kategoriske håndhæven af et krav om båndoptagelse af F's planlagte foredrag afveg fra god videnska-

belig praksis, specielt under hensyntagen til, at F's oprindelige tilmelding var foretaget uden at denne forudsætning var tilkendegivet. Endvidere, at K til dels med S's medvirken har udvist en afvigelse fra god videnskabelig praksis ved at undlade at oplyse mødedeltagerne om anvendelsen af nogle af F's lysbilleder og ved at undlade at oplyse om, at en omtalt model var udarbejdet af F. Forholdene var ikke af en sådan art, at der var tale om videnskabelig uredelighed.

Efterspil

En advokat, som repræsenterede S, henvendte sig efter sagens afslutning til UVVU med krav om sagens genoptagelse og tilbagekaldelse af UVVU's afgørelse.

Advokaten gjorde gældende, at der var begået en sagsbehandlingsfejl, ved at sagen var blevet afgjort uden, at S havde haft lejlighed til at fremkomme med et respons på en afsluttende skrivelse fra F, at UVVU efter sine vedtægter ikke kan træffe »afgørelse« i en sag, men alene kan afslutte den med afgivelse af en udtalelse, at det ligger uden for udvalgets kompetence at tage stilling til, om der i en sag er handlet i strid med god videnskabelig praksis, at sagsforløbet i denne sag ikke kunne fastlægges uden en partshøring, at det må bestrides, at en foredragsholder efter gældende normer kan modsætte sig båndoptagelse.

UVVU tilsendte advokaten den afsluttende skrivelse fra F med bilag og udbad sig en redegørelse for, om advokaten fandt, at skrivelsen rummede faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagen, som S ikke kunne antages at have været bekendt med. Der fremkom ikke nogen bemærkninger fra advokaten, men denne fremsendte en redegørelse fra S.

UVVU afviste en genoptagelse af sagen. Udvalget anså den for at være tilstrækkeligt belyst gennem de inden afgørelsen fremkomne skrivelser, som havde vist, at der ikke var uenighed imellem parterne vedrørende de faktiske forhold, UVVU har udtalt sig om. Der fremkom ved S' supplerende redegørelse ingen oplysninger, som anfægtede det grundlag, UVVU havde truffet sin afgørelse på. UVVU fandt således, at der ikke var sket tilsidesættelse af partshøringsreglerne.

Med hensyn til udvalgets afgørelsesform og den omstændighed,

at udvalget i sine konklusioner tilkendegiver, såfremt der i en sag er handlet i strid med god videnskabelig praksis, henvistes til, at dette er i overensstemmelse med den praksis, UVVU har anlagt under hele sin virksomhedsperiode, og at der er nærmere redegjort herfor i udvalgets årsberetninger.

Endelig fandt UVVU, at der ikke var fremkommet oplysninger, som anfægtede udvalgets syn på, hvad der er alment anerkendt adfærd i forbindelse med båndoptagelse af videnskabelige foredrag.

Kommentar

UVVU lægger, som omtalt i kapitel 1 i årsberetning 1997 vægt på en konsekvent gennemførelse af kontradiktionsprincippet, dvs. fremsendelse af den ene parts indlæg til den anden part, gerne i flere omgange. Desuden lægges der vægt på, at alt materiale, som udvalget bygger sin stillingtagen på, er gjort bekendt for parterne. Dette må dog afsluttes på et eller andet tidspunkt, afhængigt af sagens karakter og kompleksitet. UVVU standser udvekslingen, når der i de sidst fremkomne indlæg ikke forekommer noget nyt, som bidrager til klarlæggelse af de forhold, udvalget udtaler sig om. Det skete også i denne sag, og udvalgets skøn herom er ikke blevet anfægtet gennem det ovennævnte efterspil. Partshøring foretages i mere komplicerede sager, men ikke sjældent kan sager afklares i tilstrækkelig grad gennem skriftudvekslingen.

UVVU's praksis med ikke blot at udtale sig om, hvorvidt en sag indeholder videnskabelig uredelighed eller ej, men også at bedømme sagen efter en norm for god videnskabelig praksis, er nødvendiggjort af, at der ikke findes to klart adskilte populationer af forskeradfærd, en redelig og en uredelig. Der findes et kontinuum med spændvidde fra god forskningspraksis til klar uredelighed.

Der findes ikke nogen mulighed for ved en definition at placere eksakte grænselinier inden for dette kontinuum. For at kunne træffe nuancerede afgørelser, således at det ikke skulle blive nødvendigt at kalde enhver afvigelse fra god praksis for uredelig, har udvalget arbejdet med tre niveauer: Videnskabelig uredelighed, afvigelse fra god videnskabelig praksis og ingen afvigelse fra god videnskabelig praksis.

Til afgrænsning af god videnskabelig praksis har UVVU tilstræbt anvendelse af praksisnormer, som udvalget efter sit bedste skøn an-

ser for at falde inden for det, hvorom der råder konsensus i den danske forskerverden. Det har i udvalget været antaget, at dets brede repræsentation af forskere med forskelligt fagområde skulle sikre, at udvalgets skøn ikke ville afvige markant fra, hvad der er den overvejende holdning blandt forskere.

Til yderligere styrkelse af forskernes retssikkerhed har UVVU nu sammen med årsberetning 1997 udgivet vejledninger, som beskriver udvalgets opfattelse af indholdet af god forskningspraksis.

Sag 5

Vedrørende påstået spøgelsesforfatterskab, forvredet gengivelse af andres forskningsresultater og skjult sponsorering

Denne sag er overført fra beretningen for 1997, sag 8, hvor den blev omtalt som igangværende. Sagen blev forberedt af et ad hoc-udvalg med ét eksternt dansk medlem og to medlemmer fra UVVU.

Et lægemiddelfirma anklagede en dansk og en amerikansk forsker for:

1. at have udgivet en oversigtsartikel i eget navn, selv om den var udfærdiget af andre.
2. at have foretaget en systematisk skævvridning af de resultater, der blev præsenteret i artiklen, med det resultat at klagerens produkter blev undervurderet.
3. At have undladt i forbindelse med oversigtsartiklen at anføre, at det supplement, hvori den blev publiceret, var sponsoreret af et konkurrerende lægemiddelfirma.

Den førstnævnte klage tog udgangspunkt i en samtale, medarbejdere fra klageren havde haft med den danske forsker, som var ansat i et af klageren sponsoreret forskningsprofessorat. Vedkommende skulle have oplyst, at han og den amerikanske kollega havde modtaget et færdigt manuskript fra det konkurrerende firma.

Eftersom forskerne og ledende repræsentanter for det konkurrerende firma klart benægtede, at noget sådant skulle være sket, og eftersom klageren ikke nærmere kunne underbygge klagepunktet, fandt UVVU, at der intet grundlag var for denne klage.

Det andet klagepunkt blev nærmere vurderet af udvalget, men

UVVU konkluderede, at der ikke i oversigtsartiklens fremlæggelse af de refererede forskningsresultater var sket en overskridelse af rammerne for en rimelig skønsfrihed. Der blev således ikke i forbindelse hermed fundet nogen afvigelse fra god videnskabelig praksis.

Det tredje klagepunkt vedrørte manglende omtale af, at det udgivne supplement var sponsoreret af det konkurrerende firma. Her fandt UVVU, at det var en afvigelse fra god videnskabelig praksis, at sponsoreringen var uomtalt i det pågældende supplement.

Ansaret herfor måtte deles af forfatterne, det sponsorerende firma og tidsskriftet. Sidstnævnte part måtte dog anses for at måtte bære hovedansvaret. Afvigelsen var ikke af en sådan alvor eller karakter, at der var tale om videnskabelig uredelighed.

UVVU bemærkede ved sagens afslutning med tilfredshed, at tidsskriftsforlaget som følge af sagen har indskærpet reglerne for angivelse af sponsorstøtte.

Kommentar

Under sagsbehandlingen skete det uheldige og for udvalget usædvanlige, at der skete lækage af sagen til »Dagens Medicin«. Det er ikke blevet klarlagt, hvorfra lækagen stammer. UVVU har stedse betragtet det som en selvfølge, at udenforstående ikke blev informeret om en sag, før den var afgjort. Belært af denne erfaring indskærper udvalget nu kravet om fortrolighed under sagsbehandlingen over for parterne.

II. Sager indkommet i 1998

Sag 6

Vedrørende ændringer af medforfattererklæringer

En forsker, A, henvendte sig til UVVU med klage over, at en forskerkollega, B, havde foretaget ændringer i en medforfattererklæring, således at A's indsats derved var blevet fremstillet som mindre væsentlig, mens B's indsats var blevet fremhævet. A fandt ændringerne uberettigede.

Ved indleveringen af en doktorafhandling, udarbejdet af en kol-

lega til A og B, var der blevet udfærdiget en medforfattererklæring vedrørende en artikel, som var blevet antaget til et anset internationalt tidsskrift.

A var i denne erklæring, sammen med en kollega, C, omtalt som igangsætter af det forskningsarbejde, som artiklen handlede om. Desuden blev det nævnt, at A havde udført de analyser, som var et hovedemne for artiklen.

B havde ifølge erklæringen skrevet første udkast til artiklen. Begge blev desuden tillagt nogle for sagen mindre afgørende indsatser.

Et par måneder efter udfærdigelsen af denne erklæring, som var underskrevet af alle medforfattere, blev artiklens forfattere af den pågældende tidsskriftsredaktion anmodet om at fremsende en *contributor*-beskrivelse.

C forestod udfærdigelsen af denne. Han foretog ikke en oversættelse af den fornyligt udarbejdede erklæring, men udbad sig udtalelser fra de deltagende forskere om deres bidrag til arbejdet. C har oplyst, at han også sendte en sådan anmodning til A, som imidlertid benægter at have modtaget en sådan. Beskrivelsen blev ikke i sin endelige form forelagt for de enkelte medforfattere forud for afsendelsen til tidsskriftet.

I *contributor*-beskrivelsen omtales A for sin indsats med udvikling af det essay, der blev brugt til de analyser, artiklen omtaler, og for analysearbejdet. Det drejer sig således om en teknisk indsats, og A tillægges ikke nogen indsats som igangsætter.

B omtales i *contributor*-beskrivelsen sammen med C som den, der »had the original idea and planned the study«.

UVVU fandt, at den ændring, der var foretaget i *contributor*-beskrivelsen i forhold til disputatserklæringen var væsentlig, idet den nye formulering klart reducerede den beskrivelse af en kreativ indsats fra A's side, som fremgår af sidstnævnte. B havde erstattet A i denne henseende. C, som forestod en selvstændig, klinisk del af projektet, var i de to erklæringer sidestillet med henholdsvis A og B, hvortil UVVU ikke havde nogen bemærkninger.

UVVU fandt, at der ikke fra B's side var fremlagt materiale, som kunne give holdepunkt for, at karakteristikken af A's indsats i den af alle medforfattere underskrevne disputatserklæring skulle være forkert, hvorimod A havde dokumenteret vigtige punkter, som bestyr-

kede disputatserklæringens karakteristik af ham som igangsætter og planlægger.

UVVU fandt, at B og C havde handlet i strid med god forskningsetik ved at have foretaget væsentlige ændringer i en medforfattererklæring, men sagen havde ikke en sådan grovhed, at der var tale om videnskabelig uredelighed.

Kommentar

Sagen illustrerer vigtigheden af, at medforfattererklæringer kun udarbejdes én gang for hver artikel. Ved den første udarbejdelse bør alle medforfattere gennem drøftelser deraf sikre sig, at deres egen og medforfatternes indsats fremtræder i overensstemmelse med den faktisk ydede indsats. Det er på det tidspunkt, at der må tages definitiv stilling, og det må stå deltagerne klart, at erklæringen kan blive brugt af hver af dem i mange sammenhænge, såsom ansøgninger om stillinger og fondsmidler. Det er derfor vigtigt, at de enkelte virkeligt kan stå ved indholdet i erklæringen. I den refererede sag har medarbejdere øjensynligt lagt betydeligt større vægt på fremtrædelsesformen over for et internationalt forum end over for et fakultet, men dette interesseproblem burde have været forudset ved disputatserklæringens udarbejdelse.

Den rådende mangel på fast praksis fører ofte til, at medarbejdererklæringerne ændrer indhold fra gang til gang, hvor de bruges, og tilpasses den aktuelt foreliggende situation. Når erklæringer afviger fra hinanden på væsentlige punkter, må én eller flere parter, som bruger erklæringerne, blive vildledt.

Sager, hvori der ikke blev truffet nogen afgørelse

Sag 7

Vedrørende opbevaring af forskningsdata

Sagen er overført fra beretning 1997, sag 10.

En forsker klagede over, at en anden forsker ved manglende omhu havde været skyld i, at forskningsdata, som var opbevaret i en afdelings databank, og som klageren skulle bruge igen til en udbygning af sit arbejde, var bortkommet. Inden UVVU havde færdigbehandlet sagen, trak klageren den tilbage.

Uafsluttede sager

Sag 8

Vedrørende uberettiget offentliggørelse af andres forskningsresultater

En forskergruppe har klaget over, at en statistisk sagkyndig, som de havde bedt om at vurdere databehandlingen i et forskningsprojekt, uden aftale eller tilladelse har offentliggjort resultaterne i en tv-udsendelse. Sagen blev modtaget i slutningen af beretningsåret og overføres til næste årsberetning.

Henviste sager

En forsker fremsendte to artikler af amerikanske forfattere, udkommet i engelsksprogede tidsskrifter. Eftersom artiklerne syntes at bygge på det samme materiale og bringe de samme resultater, og eftersom begge blev beskrevne som de første i deres art uden nogen henvisning til det andet arbejde, måtte det forekomme som om, der forelå skjult dobbeltpublikation.

Eftersom klagen således ikke umiddelbart kunne afvises, og eftersom sagen lå uden for det danske udvalgs jurisdiktion, blev de to artikler sendt til redaktørerne af de to tidsskrifter med anmodning om at tage de nødvendige skridt og meddele UVVU sagens udfald.

Afviste sager

En universitetsforsker fra et ikke-sundhedsvidenskabeligt fakultet anklagede en kollega for plagiat.

UVVU måtte meddele den pågældende forsker, at sagen ikke kunne behandles af udvalget, når den henhørte under et ikke-sundhedsvidenskabeligt fagområde.

Anmeldelsen peger imidlertid på betydningen af, at der i en nær fremtid bliver foretaget en omdannelse af UVVU, således at det kan dække alle fagområder.

Et principielt spørgsmål, som blev forelagt UVVU

Vedrørende god skik ved Medicinsk Teknologivurdering

En overlæge bad udvalget om en principiel stillingtagen til, hvorvidt

Medicinsk Teknologivurdering (MTV) bør sidestilles med videnskabelige arbejder, når det gælder omtale i medierne, inden metode, resultater og konklusioner er offentliggjort i et fagtidsskrift, en rapport eller lignende.

UVVU redegjorde for definitionerne af videnskabeligt arbejde og MTV og konkluderede, at spørgsmålet ikke kunne besvares generelt, men måtte afhænge af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Det måtte imidlertid anses for sandsynligt, at mange tilfælde af MTV tillige ville opfylde definitionen af videnskabeligt arbejde og derfor burde følge almindelige principper for god forskningspraksis, herunder god publikationspraksis, således som de bl.a. er kommet til udtryk i UVVU's i 1999 udgivne Vejledninger i god videnskabelig praksis (se fx Ugeskr Læger 1999; 161: 610-8).

BILAG

Vedtægter

§ 1. Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) er oprettet af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd (SSVF) og har hjemsted i *Forskningsrådene*, der varetager udvalgets sekretariatsforretninger, herunder regnskabsfunktionerne.

§ 2. UVVU har til opgave at arbejde med videnskabelig uredelighed på det sundhedsvidenskabelige område.

stk. 2. Videnskabelig uredelighed omfatter alle bevidst svigagtige handlinger i forløbet af ansøgnings-forsknings-publikationsprocessen samt så grove tilfælde af sjusk, at de må anses at udgøre en tilsvarende belastning af den videnskabelige troværdighed. Dette svarer til, at der skal foreligge fortsæt eller grov uagtsomhed.

stk. 3. Den del af videnskabelig uredelighed, som UVVU's arbejdsområde inddrager, er karakteriseret ved at forfalske eller forvride det videnskabelige budskab eller på et falsk grundlag fremhæve forskeres indsats deri, og omfatter således:

- konstruktion af data
- selektiv og skjult kassation af uønskede resultater
- substitution med fiktive data
- bevidst fejlagtig anvendelse af statistiske metoder med det formål at kunne drage andre konklusioner, end data giver basis for
- forvredet fortolkning af resultater og forvridning af konklusioner
- plagiering af andres resultater eller hele artikler
- fordrejet gengivelse af andres resultater
- uretmæssig forfatterrolle
- vildledende ansøgninger

§ 3. Udvalgets arbejde vil bestå i at:

- foretage undersøgelse af sager, der rejses ved anmeldelse til det. Såfremt sagen giver anledning til videre behandling, forudsættes aftale med de institutioner, der er involveret
- Foretage undersøgelser på eget initiativ, når særlige omstændigheder foreligger
- Undersøge sager, der vedrører Grønland og Færøerne, under forudsætning af det respektive landsstyes ønske derom, og undersøge sager i Danmark, der rejses af udenlandske forskere eller institutioner, samt sager, der vedrører danske ulandsprojekter
- når forholdene kræver det, nedsætte særlige, faglige ad hoc-undersøgelsesudvalg og fastsætte disses kommissorium og i visse tilfælde en forretningsorden for dem. Et ad hoc udvalg kan helt eller delvis bestå af andre end UVVU's medlemmer. UVVU kan også benytte sig af konsulentbistand
- foretage politianmeldelse og ophøre med egen virksomhed i sagen, hvis der opstår formodning om straffelovsovertrædelser
- anmelde til Sundhedsstyrelsen, hvis der opstår mistanke om overtrædelse af lægeloven
- afgive en fyldestgørende rapport om behandlede sager; rapporten tilstilles den ansættende institution, anmelderen og den anmeldte. Rapporten skal indeholde udvalgets konklusioner om, hvorvidt der er konstateret videnskabelig uredelighed og om, hvorvidt der i givet fald bør ske tilbagekaldelse af det videnskabelige arbejde
- afgive vejledende udtalelser, efter anmodning fra institutioner, om deres sanktionsvalg. Institutionens valg bør meldes tilbage til udvalget
- løbende, i anonymiseret form, offentliggøre de konstaterede forhold i sager, hvor der er påvist videnskabelig uredelighed. Offentliggørelsen bør ske i relevante faglige tidsskrifter
- følge den internationale udvikling på området og synliggøre det danske undersøgelsessystem i den internationale forskerverden
- være ansvarlig for det oplysende arbejde for fremme af god forskningspraksis, herunder afgive årsberetning om udvalgsvirksomheden

§ 4. Udvalget kan beslutte, at en af udvalget tidligere afsluttet sag skal genoptages, hvis særlige grunde taler herfor, herunder navnlig

fremkomsten af nye oplysninger, som – hvis de havde foreligget under udvalgsbehandlingen – må antages at ville have medført et andet udfald af sagen.

§ 5. Udvalget består af en formand og 7 medlemmer med hver en suppleant, der – efter anmodning fra SSVF – udpeges således:

Formanden, der skal være landsdommer, udpeges af Præsidenten for Østre landsret

- et medlem og en suppleant udpeges af rektor for Københavns Universitet
- et medlem og en suppleant udpeges af rektor for Aarhus Universitet
- et medlem og en suppleant udpeges af rektor for Odense Universitet
- et medlem og en suppleant udpeges af rektor for Danmarks Farmaceutiske Højskole
- et medlem og en suppleant udpeges i fællesskab af Amtsrådsforeningen samt København og Frederiksberg Kommuner
- et medlem og en suppleant udpeges af Sektorforskningens Direktørkollegium
- et medlem og en suppleant udpeges af Dansk Medicinsk Selskab

stk. 2. Beskikkelsesforretningen foretages af SSVF.

§ 6. Udvalget konstituerer sig selv

stk. 2. Udvalget vælger i sin midte en sundhedsvidenskabelig sagkyndig næstformand.

stk. 3. Udvalgets medlemme, bortset fra formanden, beskikkes for en periode af 3 år og kan genbeskikkes én gang. Ved eventuel genbeskikkelse er perioden 3 år.

stk. 4. Udvalgets vedtægter skal godkendes af SSVF.

stk. 5. Udvalget fastsætter i givet fald selv sin forretningsorden.

§ 7. Udvalget er beslutningsdygtigt i et møde, hvor mindst 5 medlemmer eller suppleanter, herunder formanden, er til stede.

stk. 2. Udvalgets afgørelser søges truffet i enighed. Kan det ikke opnås, træffes afgørelse ved almindelig flertalsbeslutning. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

stk. 3. En dissentierende mødedeltager kan forlange, at den afvigende opfattelse med navns nævnelse kommer til at fremgå af afgørelsen.

§ 8. Udvalgets medlemmer har samme tavshedpligt som for offentlige hverv med hensyn til, hvad de erfarer i deres egenskab af medlem/suppleant.

stk. 2. Såfremt der af hensyn til offentligheden eller af andre væsentlige årsager skønnes nødvendigt at fremkomme med en offentlig udtalelse i en sag, træffer udvalget afgørelse af, om en udtalelse skal fremsættes og i givet fald under hvilken form.

stk. 3. Det påhviler udvalgets medlemmer og suppleanter at opbevare alt modtaget skriftligt materiale på betryggende måde, således at uvedkommende ikke får adgang til materiale, der er omfattet af tavshedspligten.

§ 9. Udvalgets udgifter – bortset fra sekretariatsvirksomheden, jf. § 1 – finansieres med lige store bidrag af de instanser, der repræsenteres af de i § 4 nævnte, forudsat at den pågældende instans har ansat forskere.

stk. 2. Udvalgets budgetlægning, regnskab og revision følger reglerne for Forskningsrådene.

§ 10. Vedtægten træder i kraft, når den er godkendt af SSVF.

Således godkendt,
København den 18. december 1992

Mikael Rørth
Formand for Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

Bekendtgørelsen om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed

Bekendtgørelse nr. 933 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed

I medfør af § 4e, stk. 4, i lov om forskningsrådgivning m.v., jf. lov-bekendtgørelse nr. 676 af 19. august 1997, fastsættes:

§1. Forskningsforum opretter tre udvalg vedrørende videnskabelig uredelighed inden for dansk forskning: Et udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning, et udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning og et udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning. Udvalgene har en fælles formand, der bl.a. har til opgave at sikre ensartethed i udtalelserne på tværs af forskningsområder.

Stk. 2. Udvalgenes navn er Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

§2. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har til opgave at behandle sager vedrørende videnskabelig uredelighed, der rejses ved klage til udvalgene. En person kan anmode om at få en sag behandlet med henblik på at blive renset for verserende rygter.

Stk. 2. Sagen skal have betydning for dansk forskning. Må det på forhånd anses for usandsynligt, at der kan gives klager medhold, afvises sagen.

§3. Videnskabelig uredelighed omfatter handlinger eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af

det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen, og omfatter bl.a.:

1. Konstruktion af data.
2. Selektiv og skjult kassation af uønskede resultater.
3. Substitution med fiktive data.
4. Bevidst vildledende anvendelse af statistiske metoder.
5. Bevidst forvredet fortolkning af resultater og forvridning af konklusioner.
6. Plagiering af andres resultater eller publikationer.
7. Bevidst fordrejet gengivelse af andres resultater.
8. Uretmæssig angivelse af forfatterrolle.
9. Ansøgninger med urigtige oplysninger.

Stk. 2. For at kunne betegne en adfærd som videnskabelig uredelighed skal det kunne dokumenteres, at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet.

§4. Formanden fordeler klagerne til behandling i udvalgene.

Stk. 2. Det enkelte udvalg træffer beslutning om, hvorvidt en sag skal behandles eller afvises. Udvalget underretter den indklagede om klagen og om, hvorvidt det vil behandle klagen.

Stk. 3. Parterne i en sag om videnskabelig uredelighed kan lade sig bistå af bisiddere. Klageren kan lade sig bistå af bisiddere, såfremt han/hun er part i sagen.

Stk. 4. Udvalget undersøger selv klagen, herunder tilvejebringer alle relevante oplysninger i sagen.

Stk. 5. Når en sag om videnskabelig uredelighed er færdigbehandlet, udarbejder udvalget en udtalelse med en begrundet stillingtagen til den rejste klage. Udtalelsen meddeles sagens parter.

§5. En klage over videnskabelig uredelighed skal indgives i rimelig tid efter, at klageren har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen. Udvalgene kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der ligger mere end 5 år tilbage i tiden.

Stk. 2. Et udvalg kan beslutte, at en af udvalget tidligere afsluttet sag skal genoptages, hvis særlige grunde taler herfor, herunder navnlig forekomsten af nye oplysninger, som – hvis de havde fore-

ligget under udvalgsbehandlingen – må antages at ville have medført et andet udfald af sagen.

§6. Såfremt et udvalg konstaterer, at der i en konkret sag foreligger videnskabelig uredelighed, kan udvalget:

1. Orienterer den indklagedes arbejdsgiver.
2. Henstille, at det pågældende videnskabelige arbejde trækkes tilbage.
3. Foretage anmeldelse til vedkommende offentlige myndighed, som fører tilsyn med området.
4. Foretage politianmeldelse, når der er tale om en strafbar lov overtrædelse.
5. Efter særlig anmodning fra en ansættelsesmyndighed udtale sig om et eventuelt sanktionsvalg.

§7. Udvalgene offentliggør en årlig beretning om deres virksomhed. I beretningen beskrives samtlige behandlede sager om videnskabelig uredelighed i ikke-personhenførbare form.

§8. Udvalgene består hver af en formand og 2, 4 eller 6 medlemmer efter Forskningsforums bestemmelse. Endvidere udpeges suppleanter for medlemmerne.

Stk. 2. Formanden skal være landsdommer. De udpegede medlemmer og deres suppleanter skal være anerkendte forskere, der tilsammen bedst muligt dækker de statslige forskningsråds fagområder. Formanden og medlemmerne beskikkes i deres personlige egenskab.

Stk. 3. Formanden beskikkes af forskningsministeren. Medlemmerne og suppleanterne beskikkes af Forskningsforum efter høring af de statslige forskningsråd.

Stk. 4. Medlemmerne og suppleanterne beskikkes for en periode af 4 år og kan genbeskikkes i 2 år. Hvis et medlem afgår i en beskikkelsesperiode, kan det medlem, der beskikkes i stedet, beskikkes for mindre end 4 år.

§9. Det enkelte udvalg kan beslutte, at det ved undersøgelsen af en sag skal bistås af en eller flere eksterne sagkyndige.

Stk. 2. Ved et medlems forfald indtræder suppleanten.

Stk. 3. Udvalgene er beslutningsdygtige, når formanden og medlemmerne eller disses suppleanter er til stede.

Stk. 4. Udvalgenes beslutninger søges truffet i enighed. Kan enighed ikke opnås, træffes beslutningerne ved almindelig flertalsbeslutning. Et dissenterende medlem kan forlange, at hans/hendes dissens fremgår af beslutningen.

Stk. 5. I retlige spørgsmål træffes afgørelse af formanden.

§10. Udvalgenes medlemmer har samme tavshedspligt som for offentlige hverv med hensyn til det, de erfarer i deres egenskab af medlemmer af udvalgene.

§11. Forskningsstyrelsen varetager sekretariatsbetjeningen af udvalgene.

§12. Forvaltningslovens regler gælder for udvalgenes sagsbehandling.

Stk. 2. Forskningsforum fastsætter en forretningsorden for udvalgene.

§13. Bekendtgørelsen gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§14. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1999.

Forskningsministeriet, den 15. december 1998.

*Jan Trøjborg
/Dan Jensen*

UVVU's høringssvar vedr. bekendtgørelse om videnskabelig uredelighed

1. Indledning

UVVU har ikke ment i sit høringssvar at burde beskæftige sig med mere formelle forhold vedrørende sagsbehandlingen, idet man er bekendt med, at udvalgets formand i et selvstændigt høringssvar vil udtale sig herom. UVVU vil derimod i dette svar kommentere forhold inden for det sundhedsvidenskabelige område, hvor udvalget på baggrund af de nu adskillige års erfaring finder den foreslåede fremtidige struktur utilfredsstillende.

2. Størrelsen ad det fremtidige udvalg

UVVU har syv medlemmer, udpeget af rektorerne for universiteterne i København, Århus og Odense, af rektor for Danmarks Farmaceutiske Højskole, af Dansk Medicinsk Selskab, af Sektorforskningens Direktørkollegium og af Amtsrådsforeningen samt Københavns og Frederiksberg Kommuner. De udpegede dækker aktuelt fagområderne basal- og klinisk lægevidenskabelig forskning samt farmaceutisk- og odontologisk forskning.

UVVU imødeser, at et fremtidigt underudvalg til bedømmelse af sundhedsvidenskabelige sager efter den ordning, der er lagt op til, alene vil have ét lægeligt medlem, idet det andet medlem vel skal repræsentere veterinærvidenskaberne. Udvalget havde ikke forestillet sig, at det skulle blive mindre, men tværtimod, at det burde drøftes at udvide kredsen med en lægperson og en repræsentant for lægemiddelindustrien.

En så snæver sammensætning, som der lægges op til, vil gøre det

overordentligt vanskeligt blot at træffe en saglig beslutning om, hvorvidt en sag skal behandles eller afvises, eller om hvilke personer, det vil være relevant at anmode om at indtræde som eksterne sagkyndige i ad hoc-udvalg, som erfaringsmæssigt vil blive nødvendige i nogle sager.

Alvorligst forekommer det dog, at et meget snævert udvalg vanskeligt vil kunne træffe afgørelser, som med tilstrækkelig sikkerhed udtrykker, hvad anerkendte forskere inden for feltet vil karakterisere som uredeligt eller dog stridende imod god forskningsskik. Der kan herom henvises til artiklen: »UVVU's bedømmelse af handlinger, der er i strid med god videnskabelig praksis, og afgrænsningen af UVVU's sagsområde« i udvalgets årsberetning for 1995, spec. side 43.

Det vil heraf fremgå, at ærlig og uærlig forskning ikke udgør tydeligt adskilte områder, men at der snarere er tale om et kontinuum med gradvis overgang fra klart uærlig forskning over større eller mindre afvigelser fra god forskningspraksis til forskning udført i overensstemmelse med god skik. Afgørelser i de enkelte sager må træffes ud fra et nøje kendskab til, hvorledes anerkendte forskere ser herpå og skal således være i overensstemmelse med den inden for forskningsområdet på det givne tidspunkt rådende forskerkultur. Dette forudsætter efter UVVU's mening et udvalg med betydelig faglig og personlig bredde.

UVVU skal derfor henstille, at bekendtgørelsen ændres, således at der åbnes mulighed for, at det sundhedsvidenskabelige underudvalg, hvortil de fleste sager må forventes at blive henvist, kan opnå en tilstrækkelig bredde.

3. Forebyggelse

Forebyggelse af videnskabelig uredelighed og fremme af god videnskabelig praksis anerkendes som væsentlige opgaver af forskere, nationalt og internationalt, og Danmark anses som et foregangsland i denne henseende. Det må findes helt naturligt, at den erfaring, der vindes gennem sagsbehandlingen, udnyttes i et forebyggende arbejde. UVVU har praktiseret dette ved en udstrakt undervisning af yngre forskere og ved publikation af oplysende artikler og vejledninger i tidsskrifter og i årsberetninger. Dette arbejde har været på-

skønnet af brede kredse inden for forskningen, hvilket jævnligt tilkendegives over for UVVU og ses af anmeldelser af udvalgets arbejde i faglige tidsskrifter.

I tilknytning til udvalgets forebyggende indsats er det rimeligt at nævne, at udvalget gennem sin klarlæggelse af sager og påpegning af retfærdige forligsmuligheder har kunnet yde afgørende bidrag til, at store og ressourcetunge videnskabelige projekter har kunnet gennemføres og afsluttes til alles tilfredshed.

UVVU skal derfor henstille, at det udtrykkes eksplicit i bekendtgørelsen, at forebyggende arbejde er én af udvalgets funktioner på linie med behandling af anmeldte sager.

UVVU skal med baggrund i de nævnte forhold anmode om at få lejlighed til over for ministeren at uddybe de ovenfor anførte synspunkter og herunder redegøre for udvalgets mangeårige erfaringer.

Med venlig hilsen
Hans Henrik Brydensholt
Landsdommer
Formand for UVVU

Medlemmer og suppleanter

Navn	Adresse	Udpegende organ
1. Medlemmer		
Landsdommer <i>Hans Henrik Brydensholt</i> Formand	Østre Landsret Bredgade 59 1260 København K Telefon: 33 97 02 00 Telefax: 33 14 58 22	Præsidenten for Østre Landsret
Professor, dr.med. <i>Daniel Andersen</i> Næstformand	Sprogøvej 19, 3. mf. 2000 Frederiksberg Telefon: 38 10 05 95	Rektor for Odense Universitet
Afdelingschef, overlæge, dr.med. <i>Nils Axelsen</i>	Statens Serum Institut Artillerivej 5 2300 København S Telefon: 32 68 32 68 Telefax: 32 68 38 71	Sektorforskningens Direktørkollegium
Docent, dr.scient. <i>Harald S. Hansen</i>	Institut for Biologi Danmarks Farmaceutiske Højskole Universitetsparken 2 2100 København Ø Telefon: 35 37 08 50 – 332 Telefax: 35 37 44 57	Rektor for Danmarks Farmaceutiske Højskole
Lægelig direktør, overlæge, dr.med. <i>Jannik Hilsted</i>	Medicinsk Endokrino- logisk Afdeling Hvidovre Hospital Kettegård Allé 30 2650 Hvidovre Telefon: 36 32 36 32 – 2285 Telefax: 36 32 37 53	Amtsrådsforeningen samt København og Frederiksberg Kommuner

Professor, dr.odont. <i>Mogens Kilian</i>	Institut for Med. Mikrobiologi Aarhus Universitet 8000 Århus C Telefon: 86 13 43 11 Telefax: 86 19 12 77	Rektor for Aarhus Universitet
Professor, dr.med. <i>Poul Riis</i>	Nerievej 7 2900 Hellerup Telefon: 39 62 96 88 Telefax: 39 62 95 88	Rektor for Københavns Universitet
Professor, dr.med. <i>Steen Walter</i>	Kirurgisk afd. A. Urologisk afdeling Odense Universitets- hospital 5000 Odense C Telefon: 65 41 22 29 Telefax: 65 91 98 72	Dansk Medicinsk Selskab
2. Suppleanter		
Adm. overlæge, dr.med. <i>Carsten Hendriksen</i>	H:S Kommunehospital Geriatrisk afdeling HL Øster Farimagsgade 5 1399 København K Telefon: 33 38 33 38 Telefax: 33 38 39 99	Hovedstadens Sygehusfællesskab
Direktør <i>Finn Kamper-Jørgensen</i>	DIKE Svanemøllevej 25 2100 København Ø Telefon: 42 28 12 01 Telefax: 31 20 80 10	Sektorforskningens Direktør kollegium
Praktiserende læge <i>Erling Kjærulff</i>	Skødstrup Lægepraksis Stationsstien 24 8541 Skødstrup Telefon: 86 99 16 55 Telefax: 86 99 35 88	Dansk Medicinsk Selskab
Lektor, lic.pharm. <i>Margrethe Rømer Rassing</i>	Institut for Farmaci Danmarks Farmaceutiske Højskole Universitetsparken 2 2100 København Ø Telefon: 35 37 08 50 – 233 Telefax: 35 37 12 77	Rektor for Danmarks Farmaceutiske Højskole

Professor, dr.med. <i>Niels A. Thorn</i>	Medicinsk-fysiologisk Institut C Panum Instituttet Københavns Universitet Blegdamsvej 3 2200 København N Telefon: 31 35 79 00 Telefax: 31 35 76 57	Rektor for Københavns Universitet
Overlæge, dr.med. <i>Jørgen Wæke</i>	Århus Kommunehospital Afdeling M Nørrebrogade 44 8000 Århus C Telefon: 89 49 33 33 Telefax: 89 49 20 10	Rektor for Aarhus Universitet

SEKRETARIATET

Kontorchef <i>Martin Korst</i>	Forskningsrådene Bredgade 43 1260 København K Telefon: 33 92 97 00 Telefax: 33 32 35 01 E-mail: mk@forskraad.dk
Student <i>Michael Christoffersen</i>	

Pr. 1. januar 1999

Fuldmægtig <i>Susanne Kjølberg Jørgensen</i>	Forskningsstyrelsen Randersgade 60 2100 København Ø Telefon: 35 44 62 00 Telefax: 35 44 62 01 E-mail: skj@forsk.dk
Student <i>Michael Christoffersen</i>	

Medlemmer og suppleanter

*Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed,
pr. 1. januar 1999*

Navn

Landsdommer
Hans Henrik Brydensholt
Formand

Adresse

Østre Landsret
Bredgade 59
1260 København K
Tlf.: 33 97 02 00
Fax: 33 14 58 22

Samfundsvidenskabelig og Humanistisk Forskning

Instituttleder, docent, mag.art.
Hans Fink

Institut for Filosofi
Aarhus Universitet, Bygning 328
Nordre Ringgade
8000 Aarhus C
Tlf.: 89 42 22 14
Fax: 89 42 22 23

Lektor, pol.dr.
Margaretha Järvinen

Sociologisk Institut
Københavns Universitet
Linnégade 22
1361 København K
Tlf.: 35 32 32 74
Fax: 35 32 39 40

Docent, dr.phil.
Gretty M. Mirdal

Institut for Klinisk Psykologi
Københavns Universitet
Njalsgade 90
2300 København S
Tlf.: 35 32 86 75
Fax: 35 32 86 82

Suppleanter

Professor, dr.phil.
Finn Collin

Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik
Københavns Universitet

Njalsgade 80
2300 København S
Tlf.: 35 32 88 54
Fax: 35 32 88 50

Docent, dr.phil.
Ulla Lund Hansen

Institut for Arkæologi og Etnologi
Københavns Universitet
Vandkunsten 5
1467 København K
Tlf.: 35 32 41 04
Fax: 35 32 41 05

Lektor, lic.jur.
Mette Hartlev

Det Retsvidenskabelige Institut B
Københavns Universitet
St. Kannikestræde 18
1455 København K
Tlf.: 35 32 31 83
Fax: 35 32 35 86

Lektor
Clemens Stubbe Østergaard

Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet
Bartholins Allé, bygning 330
Universitetsparken
8000 Århus C
Tlf.: 89 42 13 40
Fax: 86 13 98 39

Naturvidenskabelig, Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelig og Teknisk-videnskabelig Forskning

Forskningsdirektør, dr.med.
Claus Christiansen

Danisco Biotechnology
Danisco Ingredients Sector
Langebrogade 1
Postboks 17
1001 København K
Tlf.: 32 66 20 00
Fax: 32 66 21 88

Forskningsleder, dr.agro.
Arne Helweg

Afd. for Plantebeskyttelse
Danmarks Jordbrugs Forskning
Forskningscenter Flakkebjerg
4200 Slagelse
Tlf.: 58 11 34 08
Fax: 58 11 33 01

Forskningschef
Kirsten Jacobsen

Afd. For Husdyrernæring og Fysiologi
Forskningscenter Foulum

Postboks 50
8850 Tjele
Tlf.: 89 99 11 01
Fax: 89 99 11 66

Lektor, dr.scient.
Bodil Norrild

Proteinlaboratoriet
Københavns Universitet
Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Tlf.: 35 32 73 37
Fax: 35 36 01 16

Suppleanter

Professor
Else Marie Friis

Natur Historisk Riksmuseet
Box 500 07
S-104 05 Stockholm
Tlf.: +46 8-51 95 40 00
Fax: +46 8-51 95 42 21

Professor
Vagn Lundsgaard Hansen

Institut for Matematik
Danmarks Tekniske Universitet
Bygning 303
2800 Lyngby
Tlf.: 45 25 30 39
Fax: 45 88 13 99

Professor
Jens Aage Hansen

Institut for Vand, Jord og Miljøteknik
Aalborg Universitet
Sohngaardsholmsvej 57
9000 Ålborg
Tlf.: 96 35 84 87
Fax: 98 14 25 55

Sundhedsvidenskabelig Forskning

Afdelingschef, dr.med.
Nils Axelsen

Klinisk Biokemisk Afdeling
Statens Serum Institut
Artillerivej 5
2300 København S
Tlf.: 32 68 32 52
Fax: 32 68 32 28

Professor, dr.med.
Gunna Christiansen

Inst. for Medicinsk Mikrobiologi og
Immunologi
Aarhus Universitet
Wilh. Meyers Allé, bygning 240
Bartholinbygningen

Professor, dr.odont.
Erik Dabelsteen

Universitetsparken
8000 Århus C
Tlf.: 89 42 17 49
Fax: 86 19 61 28

Professor, overlæge, dr.med.
Ebba Nexø

Odontologisk Institut
Tandlægeskolen
Panum Institutttet
Nørre Allé 20
2200 København N
Tlf.: 35 32 68 30
Fax: 35 32 68 33

Klinisk biokemisk afdeling
Århus Kommunehospital
Nørrebrogade 44
8000 Århus C
Tlf.: 89 49 33 33

Suppleanter

Professor, dr.med.
Philippe Grandjean

Fagområdet for Miljømedicin
Odense Universitet
Winsløvparken 17, 2. sal
5000 Odense C
Tlf.: 65 57 37 69
Fax: 65 90 69 38

Docent, dr.scient.
Harald S. Hansen

Institut for Biologi
Danmarks Farmaceutiske Højskole
Universitetsparken 2
2100 København Ø
Tlf.: 35 37 08 50 - 332
Fax: 35 37 44 57

Professor, dr.odont.
Palle Holmstrup

Odontologisk Institut
Tandlægeskolen
Panum Institutttet
Nørre Allé 20
Tlf.: 35 32 66 90
Fax: 35 32 66 99

Professor, overlæge, dr.med.
Torben V. Schroeder

Abdominalcentret
Afd. RK
H:S Rigshospitalet
Blegdamsvej 9
2100 København Ø
Tlf.: 35 45 23 02
Fax: 35 45 23 03

BILAG 6

Medlemmer af ad hoc-udvalg

Sag 2

Professor, dr.med. Daniel Andersen (M)
Afdelingschef, overlæge, dr.med. Nils Axelsen (M)
Professor, dr.odont. Mogens Kilian (M)

Sag 5

Professor, dr.med. Daniel Andersen (M)
Direktionslæge, dr.med. Peter C. Gøtzsche
Docent, dr.scient. Harald S. Hansen (M)

Litteratur

Man skal ikke her bringe en liste over alle de artikler, bøger og indlæg på Internet, som i løbet af 1998 har dannet grundlag for sekretariatets litteraturgennemgang. Det skal nævnes at langt det meste af stoffet hidrører fra udlandet. I øvrigt skal kun de væsentligste værker nævnes, især bøger om videnskabelig uredelighed.

- Akademikernes Centralorganisation: Rettighedsproblemer i Forskningssamarbejder. Akademikernes Centralorganisation, København, 1998.
- Committee on Publication Ethics: The COPE Report. London, 1998.
- Deutsche Forschungsgemeinschaft: Proposals for Safeguarding Good Scientific Practice. DFG, Bonn, 1998.
- International Committee of Medical Journal Editors: Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. 5. version.
- Norges Forskningsråd: Området for medisin og helse. Uredelighet i helsefaglig forskning. Rapport fra det nasjonale utvalgets arbeid 1994–1997. Norges Forskningsråd, Oslo, 1998.
- Office of Research Integrity: ORI Newsletters vol. 6–7. U.S. Department of Public Health Services, Rockville, 1997–8.
- Office of Research Integrity: Scientific Misconduct Regulations – 42 CFR part 50, Subpart A. Policies of General Applicability. U.S. Department of Public Health Services, Rockville.
- Office of Research Integrity: ORI Guidelines for Institutions and Whistleblower: Responding to possible Retaliation against Whistleblowers in Extramural Research. U.S. Department of Public Health Services, Rockville, 1995.
- Siune, Karen; Vinter, Thomas: Folk og forskning – Danskernes opfattelse af forskning. Analyseinstitut for Forskning, Århus, 1998.